

Bruksela, 10 marca 2025 r.
(OR. en)

6787/25

COH 15

NOTA

Od: Sekretariat Generalny Rady
Do: Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy: Konkluzje w sprawie spójności i polityki spójności po 2027 r.
– *Zatwierdzenie*

1. Projekt konkluzji prezydencji w sprawie spójności i polityki spójności był analizowany na posiedzeniach Grupy Roboczej ds. Działań Strukturalnych i Regionów Najbardziej Oddalonych 23 stycznia, 6 i 20 lutego oraz 7 marca 2025 r. W wyniku dyskusji z delegacjami na szczelbu grupy roboczej opracowano projekt konkluzji Rady w wersji przedstawionej w załączniku do niniejszej noty.
2. Komitet Stałych Przedstawicieli jest proszony o zalecenie Radzie, by zatwierdziła konkluzje Rady w wersji zamieszczonej w załączniku do niniejszej noty.

PROJEKT**Konkluzje Rady w sprawie spójności i polityki spójności po 2027 r.**

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

- 1) PRZYPOMINA, że niniejsze konkluzje Rady pozostają bez uszczerbku dla negocjacji w sprawie wieloletnich ram finansowych na okres po 2027 r.;
- 2) PRZYWOŁUJE swoje konkluzje w sprawie polityki spójności z listopada 2022 r., konkluzje w sprawie przyszłości polityki spójności z listopada 2023 r., konkluzje dotyczące 9. sprawozdania na temat spójności z czerwca 2024 r., a także konkluzje w sprawie roli polityki spójności w mierzeniu się z wyzwaniami demograficznymi w UE z listopada 2024 r.;
- 3) PRZYWOŁUJE Program strategiczny na lata 2024–2029, przyjęty przez Radę Europejską 27 czerwca 2024 r., w którym uznano, że należy zwiększyć spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną, dążąc do ciągłej pozytywnej konwergencji, zmniejszania dysproporcji, zwiększania naszej odporności i konkurencyjności oraz pobudzania długoterminowego wzrostu w całej Unii, aby wspierać ogólny harmonijny rozwój UE;
- 4) PRZYWOŁUJE kluczowe przesłanie Deklaracji budapeszteńskiej w sprawie nowego ładu na rzecz europejskiej konkurencyjności, w której stwierdzono, że w obliczu nowych realiów geopolitycznych, wyzwań gospodarczych i demograficznych oraz potrzeby zapewnienia suwerenności UE, jej bezpieczeństwa, odporności i globalnego wpływu, UE powinna dążyć do bycia konkurencyjną, wydajną, innowacyjną i zrównoważoną, opierając się na spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz zapewniając konwergencję;
- 5) Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE fakt, że w wytycznych politycznych przewodniczącej Komisji Europejskiej na kolejną kadencję Komisji Europejskiej (2024–2029) uznano potrzebę wzmocnionej polityki spójności i wzrostu, w której centralną rolę odgrywają regiony i która jest opracowywana w partnerstwie z władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi w celu eliminowania dysproporcji regionalnych i społecznych;

- 6) PRZYJMUJE DO WIADOMOŚCI raporty Letty i Dragiego¹, w których przedstawiono przyszłe wyzwania stojące przed UE oraz jej politykami funkcjonującymi na jednolitym rynku;
- 7) PRZYJMUJE DO WIADOMOŚCI komunikat Komisji Europejskiej „Kompas konkurencyjności dla UE”² przyjęty 29 stycznia 2025 r.;
- 8) DOSTRZEGA, jak ważne jest zapewnienie skutecznego stosowania i przestrzegania w praktyce unijnych wartości i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz ochrony interesów finansowych Unii. W tym względzie POWTARZA, że istnieje wyraźny związek między poszanowaniem praworządności i Karty, z jednej strony, a finansowaniem unijnym, z drugiej strony, a także PODKREŚLA znaczenie ochrony interesów finansowych Unii, z uwzględnieniem rozporządzenia w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii;

Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna oraz jej rola w mierzeniu się z wyzwaniami dla UE

- 9) PRZYPOMINA, że cel spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określony w Traktatach, jest centralnym elementem projektu europejskiego, oraz że polityki i działania UE powinny przyczyniać się do osiągnięcia tego celu poprzez uwzględnianie ich wymiaru terytorialnego i ich koordynację oraz przy aktywnym zaangażowaniu, stosownie do sytuacji, władz i podmiotów krajowych, regionalnych i lokalnych. W tym kontekście ZACHĘCA Komisję do regularnego analizowania dysproporcji terytorialnych między poszczególnymi państwami członkowskimi i regionami. Jednocześnie ZAZNACZA, że osiągnięcie celów polityk i działań UE wymaga uwzględnienia wymiaru terytorialnego w ich opracowywaniu i wdrażaniu;

¹ Enrico Letta, „Much more than a market” [*Znacznie więcej niż rynek*], kwiecień 2024 r.; Mario Draghi, „The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe” [*Przyszłość europejskiej konkurencyjności: strategia konkurencyjności dla Europy*], wrzesień 2024 r.

² Dok. 5785/25.

- 10) JEST ZANIEPOKOJONA asymetrycznymi terytorialnymi i społecznymi skutkami licznych wyzwań stojących przed UE, jej państwami członkowskimi i regionami, szczególnie jeżeli chodzi o potrzebę zwiększenia konkurencyjności, odporności i bezpieczeństwa, przy jednoczesnym zajęciu się transformacją ekologiczną i cyfrową oraz wyzwaniami demograficznymi. ZWRACA UWAGĘ, że gdyby nie zostały podjęte żadne działania, sytuacja taka mogłaby doprowadzić w wielu regionach do stopniowej dywergencji, stagnacji gospodarczej, pułapek rozwojowych, a w konsekwencji do pogłębiania się dysproporcji gospodarczych, społecznych i terytorialnych w obrębie UE, zagrażając projektowi europejskiemu;
- 11) PODKREŚLA, że sprostanie tym wyzwaniom wymaga na szczeblu UE koordynacji i spójnych działań, które należy opracować w ramach ścisłego dialogu między Komisją, państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, władzami i podmiotami regionalnymi i lokalnymi. W tym kontekście KŁADZIE NACISK na znaczenie promowania wyraźnej komplementarności i synergii między politykami UE oraz unikania nakładania się na siebie różnych instrumentów;
- 12) UWAŻA, że w ramach europejskiego semestru należy regularnie zajmować się celem, jakim jest konwergencja, oraz, w stosownych przypadkach, jej wymiarem terytorialny, w pełnym partnerstwie z państwami członkowskimi;

Polityka spójności a konkurencyjność

- 13) PRZYWOŁUJE raport Letty, w którym podkreślono, że skuteczna polityka spójności, wdrażana w zrównoważony sposób w całej UE, jest jednym z kluczowych warunków powodzenia jednolitego rynku;
- 14) PRZYJMUJE DO WIADOMOŚCI zawarte w „Kompasie konkurencyjności dla UE” stwierdzenie, że: „nowoczesna polityka spójności ma kluczowe znaczenie dla wzmocnienia wzrostu gospodarczego, zmniejszenia dysproporcji i wspierania konkurencyjności na całym jednolitym rynku, przy jednoczesnym wspieraniu regionów i społeczności w ich długoterminowym rozwoju i procesie sprawiedliwej transformacji”, oraz zwraca w szczególności uwagę na rolę promowania umiejętności i wysokiej jakości miejsc pracy jako horyzontalnego czynnika sprzyjającego;

- 15) **POTWIERDZA**, że konkurencyjność i spójność są ze sobą powiązane. Spójność wymaga konkurencyjności jako siły napędowej wzrostu, natomiast konkurencyjność bez spójności nie wykorzystuje pełnego potencjału, jaki ma do zaoferowania UE. **PODKREŚLA** rolę zarówno zwiększenia konkurencyjności UE jako całości, jak i poprawy spójności między krajami i regionami, co przyczyni się do realizacji strategicznych priorytetów UE i pozwoli sprostać wyzwaniom dla UE we wzajemnie wzmacniający się sposób;
- 16) **UWAŻA**, że aby zwiększyć konkurencyjność i odporność Europy, UE musi zmobilizować wszystkie swoje motory wzrostu. **PODKREŚLA** rolę polityki spójności w przyczynianiu się do konkurencyjności poprzez wykorzystanie potencjału wzrostu wszystkich terytoriów, w tym regionów słabiej rozwiniętych, oraz wykorzystanie lokalnych atutów. **KŁADZIE NACISK** na znaczenie strategii inteligentnej specjalizacji, budowania sieci współpracy, w tym transferu wiedzy, badań naukowych i innowacji, dla pomagania regionom w rozwijaniu konkurencyjnych zdolności, wzmacnianiu regionalnych łańcuchów wartości i integracji z globalnymi łańcuchami wartości. Pozwoliłoby to zwiększyć długoterminową odporność regionów, wspierać pozytywną konwergencję, a także zmniejszyć dysproporcje międzyregionalne i wewnątrzregionalne oraz niezadowolenie społeczne;

Fundamenty i kluczowe zasady polityki spójności

- 17) **PRZYPOMINA**, że polityka spójności, która ma kluczowe znaczenie dla projektu integracji europejskiej, jest długoterminową polityką UE w zakresie inwestycji strukturalnych służącą zmniejszeniu dysproporcji regionalnych w UE oraz zwiększeniu pozytywnej konwergencji i odporności unijnych regionów. **PODKREŚLA**, że polityka spójności powinna nadal przyczyniać się do osiągnięcia strategicznych celów i priorytetów Unii Europejskiej, a jednocześnie uwzględniać cele krajowe i regionalne;

- 18) POTWIERDZA, że polityka spójności powinna nadal opierać się na swoich kluczowych zasadach, takich jak zarządzanie dzielone, wielopoziomowe sprawowanie rządów, partnerstwo, a także podejście ukierunkowane na ludzi i na konkretny obszar, stosowane równoległe z zasadami proporcjonalności i pomocniczości. PRZYPOMINA, że te kluczowe zasady mają podstawowe znaczenie dla właściwego zaangażowania władz i podmiotów krajowych, regionalnych i lokalnych w programowanie i wdrażanie polityki spójności oraz zarządzanie tą polityką, co powinno odbywać się jak najbliżej obywateli europejskich i z korzyścią dla nich, dzięki czemu realizacja polityki będzie w większym stopniu ukierunkowana na ludzi, oddolna i efektywna. PODKREŚLA, że zasady te wzmacniają cały model integracji europejskiej, tworząc jednocześnie poczucie wspólnej odpowiedzialności i wspólnych wartości;
- 19) APELUJE do Komisji o wzmocnienie podejścia terytorialnego poprzez działania dostosowane do potrzeb i możliwości różnych obszarów. PRZYZNAJE, że instrumenty terytorialne mogłyby lepiej uwzględniać istniejące strategie terytorialne w państwach członkowskich. UWAŻA, że obszary funkcjonalne, oparte m.in. na powiązaniach między obszarami miejskimi i wiejskimi, mogą służyć jako skuteczne ramy do celów wdrażania indywidualnie dostosowanych strategii i pomagać w rozwiązywaniu problemów wykraczających poza granice administracyjne;
- 20) PODKREŚLA, że polityka spójności powinna pozostać otwarta dla wszystkich regionów, w szczególności regionów najmniej uprzywilejowanych, obszarów wiejskich, obszarów podlegających przemianom przemysłowym, regionów, które cierpią na skutek poważnych i trwałych niekorzystnych warunków przyrodniczych lub demograficznych, takich jak najbardziej na północ wysunięte regiony o bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz regiony wyspiarskie, transgraniczne i górskie, o których mowa w art. 174 TFUE. ZAZNACZA, że polityka spójności powinna nadal odgrywać kluczową rolę w zmniejszaniu dysproporcji regionalnych w UE, pomagając regionom słabiej rozwiniętym nadrobić zaległości względem regionów lepiej rozwiniętych, z myślą o pozytywnej konwergencji w Unii. UZNAJE, jak ważne jest mierzenie się z wyzwaniami związanymi z niestabilnością geopolityczną na granicach zewnętrznych UE, ze szczególnym uwzględnieniem państw członkowskich i regionów najbardziej dotkniętych rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, zwłaszcza regionów graniczących z Rosją i Białorusią oraz regionów graniczących z Ukrainą. DOSTRZEGA wyzwania dla państw członkowskich i regionów związane z presją migracyjną, w tym z presją spowodowaną trwającymi konfliktami;

- 21) **PODKREŚLA** potrzebę uwolnienia pełnego potencjału regionów najbardziej oddalonych w obrębie UE oraz zwraca uwagę na ich wkład w upowszechnianie interesów i wartości UE poza jej europejskimi granicami. **APELUJE** do Komisji o pełne wykorzystanie możliwości oferowanych przez art. 349 TFUE, poprzez wspieranie integracji regionalnej regionów najbardziej oddalonych i zagwarantowanie, że w polityce spójności po 2027 r. zostaną odzwierciedlone odpowiednie zasady, a ponadto że specyfika i ograniczenia tych regionów będą uwzględniane we wszelkich innych wnioskach ustawodawczych;
- 22) **PODKREŚLA**, że wszystkie komponenty Europejskiej współpracy terytorialnej wspierają silniejsze więzi regionalne i integrację między państwami członkowskimi, a także sprzyjają pozytywnym stosunkom między UE a jej krajami partnerskimi. **APELUJE** do Komisji o zbadanie możliwych sposobów wzmocnienia współpracy międzyregionalnej, transnarodowej i transgranicznej, co doprowadzi do zwiększenia odporności i lepszego funkcjonowania jednolitego rynku oraz harmonijnego rozwoju ponad granicami. **PODKREŚLA** potrzebę poprawy synergii między programami głównego nurtu a programami Interreg;
- 23) **PRZYPOMINA**, że polityka spójności nie jest narzędziem reagowania kryzysowego, uznając zarazem jej zdolność do reagowania na nieprzewidziane i nieoczekiwane okoliczności, które mogą potencjalnie osłabić potencjał rozwojowy regionów. Jednocześnie **ZACHĘCA** Komisję do wyciągnięcia wniosków z działań podjętych w ramach polityki spójności w reakcji na niedawne kryzysy, aby usprawnić istniejące instrumenty nadzwyczajne i zapewnić ich większą skuteczność;

Zarządzanie polityką spójności

- 24) **PODKREŚLA**, że metodą realizacji polityki spójności musi pozostać zarządzanie dzielone;

- 25) PRZYPOMINA o znaczeniu wielopoziomowego sprawowania rządów, które umożliwia skuteczne interwencje na najbardziej odpowiednich szczeblach terytorialnych w każdym państwie członkowskim, a jednocześnie wzmacnia poczucie wspólnej odpowiedzialności. Wielopoziomowe sprawowanie rządów, wraz z zarządzaniem dzielonym i dialogiem z partnerami, zarówno na etapie programowania, jak i wdrażania, ułatwia osiągnięcie określonych w Traktacie celów polityki i wzmacnia pozycję państw członkowskich oraz władz regionalnych i lokalnych. W tym kontekście WZYWA Komisję do utrzymania ich roli w zarządzaniu polityką spójności i realizacji celów UE z uwzględnieniem ich potencjału i stojących przed nimi wyzwań;
- 26) APELUJE do Komisji o zapewnienie, by model zarządzania polityką spójności nadal uwzględniał istniejący podział kompetencji i system koordynacji między różnymi poziomami sprawowania rządów w każdym państwie członkowskim oraz rolę władz regionalnych i lokalnych w opracowywaniu, programowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ocenianiu polityki oraz zarządzaniu nią;
- 27) PODKREŚLA, że do skutecznej realizacji polityk, reform i inwestycji – w tym w obliczu nowych i szybko zmieniających się wyzwań – konieczne są silne instytucje oraz dobre rządy i zdolności administracyjne. W związku z tym, bez podważania istniejących systemów w państwach członkowskich, WZYWA Komisję do zaproponowania skutecznych środków wspierających budowanie zdolności administracyjnych i instytucjonalnych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w ramach polityki spójności;

Skuteczność i efektywność polityki spójności

- 28) PRZYPOMINA, że polityka spójności jest długoterminową polityką inwestycyjną oraz że poprawę efektywności i skuteczności polityki spójności można osiągnąć poprzez skoncentrowanie się na rezultatach. PRZYRNAJE, że polityka spójności mogłaby umożliwić realizację reform istotnych z punktu widzenia jej celów, które są zgodne z priorytetami Unii, przy jednoczesnym poszanowaniu priorytetów państw członkowskich; KŁADZIE NACISK na przestrzeganie kluczowych zasad i celów polityki spójności przy określaniu inwestycji i reform;

- 29) ZWRACA SIĘ do Komisji, by zbadała możliwości zastosowania podejścia w większym stopniu opartego na wynikach na podstawie wniosków wyciągniętych z finansowania niepowiązanego z kosztami i uproszczonych metod rozliczania kosztów oraz na podstawie doświadczeń ze stosowania istniejących modeli, z należyтым uwzględnieniem dostępnych ocen i audytów systemów opartych na wynikach, w tym ocen i audytów przeprowadzonych przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. ZAZNACZA, że w przypadku wprowadzenia podejścia w większym stopniu opartego na wynikach potrzebne będzie podejście bardziej elastyczne, w tym w ramach programowania, oraz podejście bardziej dostosowane do indywidualnych potrzeb i wyzwań terytorialnych;
- 30) APELUJE o to, by – zachowując fundamenty i kluczowe zasady polityki spójności – dalej upraszczać i zmniejszać obciążenia administracyjne na wszystkich szczeblach i na wszystkich etapach programowania, wdrażania, monitorowania, kontroli i audytu; jednocześnie ZWRACA SIĘ do Komisji o zaproponowanie bardziej jednolitych zasad wykonawczych dotyczących funduszy polityki spójności, aby uniknąć mnożenia funduszy i ograniczyć rozdrobnienie wsparcia; KŁADZIE też NACISK na znaczenie uproszczenia i większej spójności unijnych zasad pomocy państwa we wszystkich instrumentach UE, w tym w ramach polityki spójności, oraz uproszczenia procedur udzielania zamówień publicznych, przy jednoczesnym zapewnieniu równych warunków działania i uczciwej konkurencji na jednolitym rynku;
- 31) PRZYPOMINA, że należy zapewnić harmonizację i proporcjonalność kontroli i audytów, a także szersze stosowanie zasady „jednolitej kontroli” przy jednoczesnym utrzymaniu wysokich standardów zapobiegania nadużyciom i korupcji na wszystkich szczeblach oraz zwalczania tych zjawisk;
- 32) ZWRACA SIĘ do Komisji, by w większym stopniu ukierunkowała politykę spójności na rezultaty, w szczególności by przy opracowywaniu ram przyszłej polityki stosowała podejście oparte na dowodach oraz by dalej rozwijała i upraszczała ugruntowane systemy monitorowania i oceny w celu ustalenia, w jaki sposób inwestycje i reformy służą realizacji celów strategicznych, wzmocnienia narzędzi służących badaniu potencjalnych i rzeczywistych skutków interwencji politycznych, a także dalszego włączania oceny oddziaływania terytorialnego do procesu opracowywania i oceny polityki;

* * *

- 33) OCZEKUJE na przedstawienie przez Komisję rezultatów przeglądu polityki dotyczącego wpływu przyszłych rozszerzeń na politykę spójności;
- 34) OCZEKUJE na wnioski dotyczące kolejnego pakietu legislacyjnego w zakresie polityki spójności jak najwcześniej w 2025 r., aby umożliwić szybkie negocjacje oraz terminowe i sprawne rozpoczęcie jego wdrażania.
-